

Just Now

a toolbox
for teaching
human rights

**Povijest
Ruande**
Set kartica JustNow

Projekt "JustNow – Alati za poučavanje o ljudskim pravima" usmjeren je na razvoj metodičko-didaktičkih materijala koji se odnose na obrazovanje o ljudskim pravima, u kombinaciji sa simulacijskim igrami i učenjem o raznolikosti u neformalnom i formalnom obrazovnom radu s mladima.

Ovaj set kartica usredotočen je na poučavanje o Ruandi kroz povijest do danas, pokrivajući neke ključne događaje u povijesti Ruande. Kartice se mogu koristiti u nastavi povijesti ili građanskog obrazovanja, kao i u drugim neformalnim obrazovnim okruženjima. Savjetuje se nastavnicima da dopune kartice lokalnim (povijesnim) primjerima.

Kartice su napravljene pomoću slika i informacija s interneta, s izvorima navedenim na poleđini kartica. Kartice su osmišljene isključivo za neprofitne obrazovne svrhe i upotrebu u učionicama ili u neformalnim obrazovnim okruženjima.

Autori: projektni tim JustNow

Sadržaj ovih materijala ne odražava službeno mišljenje Europske unije. Odgovornost za informacije i stavove izražene u materijalima u potpunosti leži na autoru(ima).

Kreisau-Initiative

krzyżowa
kreisau

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Izvor fotografije: maxime niyomwungeri na Unsplash-u

Uvod o Ruandi

Ruanda, često nazvana "zemlja tisuću brežuljaka", je kopnena zemlja u istočnom dijelu središnje Afrike. 1994. godine, Ruanda je imala populaciju od oko 7 milijuna ljudi, sastavljenu od tri etničke grupe: Hutu (85%), Tutsi (14%) i Twa (1%). Postoji kontinuirana rasprava o tome jesu li Hutu i Tutsi odvojene etničke grupe, međutim, između njih su izbili etnički sukobi. Ove dvije grupe dijele sličnosti u jeziku, tradicijama, religiji i kulturi. Raskol između grupa proizašao je iz ekonomskih okolnosti: Hutu su tradicionalno bili poljoprivrednici, a Tutsi su bili vlasnici stoke. Postupno, klasne razlike između Tutsija i Hutua postale su osnova etničkog određivanja, posebno u očima kolonijalnih sila. Tutsi manjina je postala privilegirana i dominirala je zemljom veći dio svoje povijesti.

Izvor fotografije: Florian Wehde na Unsplash-u

Berlinska konferencija

1884.

Kraj 19. stoljeća označio je početak podjele i kolonizacije većeg dijela afričkog kontinenta između europskih kolonijalnih sila. Na Berlinskoj konferenciji održanoj 1884.-1885. godine, stvorene su umjetne granice kako bi se definirale odvojene države, ne uzimajući u obzir postojeće političke ili teritorijalne tradicije. Mnoga postojeća kraljevstva su podijeljena ili spojena u nova područja. Ipak, Ruanda i susjedni Burundi (tada administrirani kao zajednički kolonijalni teritorij Ruanda-Urundi) ostali su netaknuti te su bili pod njemačkim utjecajem i kontrolom, kasnije postajući dio Njemačke Istočne Afrike.

Izvor fotografije: Dylan LaPierre na Unsplash-u

Uspostavljanje njemačke kontrole 1890.

Godine 1890. Ruanda (kao dio Ruanda-Urundi) formalno postaje dio Njemačke Istočne Afrike. Devet godina nakon Berlinske konferencije, prvi Europski koji je ušao u Ruandu i posjetio kraljevski dvor bio je njemački grof po imenu Gustav Adolf von Götzen, koji će kasnije postati guverner Njemačke Istočne Afrike. Nakon smrti ruandskog kralja 1895. godine i borbi za nasljedstvo prijestolja, Nijemci su ušli u Ruandu 1897. godine i uspostavili svoje prve administrativne urede pod vlašću cara Vilhelma II.

Izvor fotografije: redcharlie na Unsplash-u

Početak belgijske administracije

1923.

Ruanda i Burundi (upravljani kao zajednički teritorij Ruanda-Urundi) nalazili su se na raskrižju triju carstava: Britanaca, Belgijanaca i Nijemaca, koji su svi pokušavali preuzeti vlast nad područjem. Tijekom Prvog svjetskog rata, Belgijanci su preuzele kontrolu nad teritorijem. 1923. godine, Savez naroda (prethodnik Ujedinjenih naroda) dodijelio je Belgiji mandat za upravljanje Ruandom, koju su vladali putem Tutsi monarhije.

Izvor fotografije: ConverKit na Unsplash-u

Uvođenje osobnih iskaznica

1933.

Godine 1933., belgijske vlasti su uvele osobne iskaznice koje su uključivale etničku pripadnost svih građana Ruande. Koristeći temeljitu rasnu teoriju već uspostavljenu od strane Nijemaca, populacija je arbitrarno klasificirana kao Tutsi, Hutu ili Twa. To je uključivalo primarno mjerjenje fizičkih osobina poput visine, nosa, usta ili očiju kako bi se dokazale navodne razlike između grupa. Stereotipni pogled kolonizatora bio je da su Tutsi viši, vitkiji i svjetlijie puti od Hutua, koji su bili niži i krupnije građe. Međutim, u stvarnosti to nije bio slučaj: nije svaki član određene grupe izgledao kao "tipični" predstavnik, a pripadnost grupi mogla se promijeniti brakom ili stjecanjem bogatstva. Tutsi su bili favorizirani od strane Belgijanaca na temelju njihovog "više europskog" izgleda te su imali više obrazovnih i radnih prilika.

FIN DU MOIS, FIN DU MONDE, MÊME COMBAT !

Voici ce que nous réclamons et les raisons pour lesquelles nous le réclamons.

En trois points, nous réclamons :

- plus de démocratie par le biais du RIC, d'une assemblée de citoyens, d'une nouvelle constitution pour l'élaboration de laquelle les citoyens auront leur mot à dire ;
- plus d'équité et de justice sociale par le biais notamment d'une refonte totale des prélèvements (disparition de toutes les niches fiscales, meilleure répartition de l'impôt et autres taxes suivant son revenu), lutte contre la fraude fiscale, l'évasion fiscale (fraude déguisée), TVA allégée sur les produits de base, TVA augmenté sur les produits de luxe, fin du CICE (qui pour les 2/3 est capté par des actionnaires), allégement fiscal pour ceux qui investissent dans des PME, abrogation de la flat taxe, réintroduction de l'exit taxe, entre autre. Annulation de la dette (indeue), revalorisation des minima sociaux ;
- lutte contre la corruption (1/3 des élus (en fait serviteur de l'état, et donc des citoyens) ont un casier judiciaire), remise à plat des salaires des hauts fonctionnaires avec contrôle citoyens. Non cumule des mandats (et donc des retraites). Etc.

Pour plus d'information, nous vous conseillons vivement la chaîne internet Thinkerview. Entre autre, interview de Jean-Marc Jancovici, Etienne Chouard, Olivier Delamarche, Philippe Pascot et Juan Branco. Les excellents docs d'Arte sur la propagande, la monnaie ou le pétrole.

Si vous réfléchissez un peu et si vous vous renseignez un peu, vous allez vite découvrir 4 faits : le monde s'effondre, plus vite que ce que l'on nous dit, les mesures prises par Macron ne créent aucun emploi mais ne servent qu'à un transfert de fonds des pauvres et classes moyennes vers les plus riches parmi les riches (voir le dernier livre de Juan Branco), les riches n'ont nullement l'intention de changer en profondeur leur manière de vivre (pourtant extrêmement polluante) ni de partager plus équitablement. Que pensez-vous donc qu'ils envisagent de faire ?

Renseignez-vous. C'est un devoir citoyen. Et si vous êtes d'accord avec ce texte, photographiez-le, copiez-le, photocopiez-le et diffusez-le via le net mais plus encore en l'attachant sur les murs de votre ville. A raison de 100 affiches par Mois et par personnes nous aurons bientôt recouvert les murs du pays, informé tous nos concitoyens qui bientôt recouvreront leur dignité

Izvor fotografije: ev na Unsplash-u

Objavljanje Hutu manifesta 1957.

U ožujku 1957. skupina intelektualaca Hutua objavila je Hutu manifest, pozivajući na etničku i političku solidarnost među Hutuima kako bi svrgnuli monarhiju koju su vodili Tutsiji. Tražili su vladavinu većine Hutua te su krivicu za probleme u Ruandi pripisali prepostavljenoj superiornosti Tutsija. Manifest je također pozivao na zabranu brakova između ove dvije grupe, kao i zabranu Tutsija u vojnoj službi. Nakon objave Manifesta, počinju se formirati prve političke stranke Hutua, uključujući ekstremno desnu Parmehutu (Stranka pokreta za emancipaciju Hutua) koju je vodio Grégoire Kayibanda.

Izvor fotografije: Clay Banks na Unsplash-u

Hutu revolucija

1959.

Nakon glasina o smrti vođe Hutua počinjenom od strane Tutsi počinitelja, grupa Hutua je pokrenula napade i započela pobunu 1. studenog 1959. Preko 150.000 Tutsija je bilo raseljeno iz svojih domova. Sredinom 1960-ih održani su općinski izbori i Hutui su osvojili preko 90% vodećih pozicija. Novi Hutu vođe su objavili kraj revolucije nakon izbora novog predsjednika Grégoirea Kayibande, jednog od originalnih autora Hutu manifesta i osnivača krajnje desne stranke Parmehutu, 1961. godine. Ruanda je proglašena republikom, a monarhija je formalno ukinuta.

Izvor fotografije: Iftikhar Shah na Unsplash-u

Neovisnost od Belgije

1962.

1. srpnja 1962. godine, Ruandi je dodijeljena potpuna neovisnost, a Ruanda i Burundi postali su neovisne zasebne države priznate od strane Ujedinjenih naroda. Grégoire Kayibanda, vođa ekstremno desne stranke Parmehutu koja je propagirala nadmoć Hutua, inauguriran je kao predsjednik.

Izvor fotografije: Mike Von na Unsplash-u

Tutsi otpor iz egzila

1963

Hutu revolucija prisilila je preko 300.000 Tutsija da pobjegnu u susjedne zemlje. Dio Tutsija u izgnanstvu formirao je vojne grupe (nazvane pogrdnim nazivom "inyenzi" ili "žohari" od strane vladaju Hutu vlade), koje su pokrenule napade na Ruandu. Krajem 1963. godine, vlada je odbila seriju napada pobunjenika, ubivši tisuće Tutsija koji su ostali u zemlji i još više ih poslala u izgnanstvo.

Izvor fotografije: Koen Suyk (ANEFO) na Wikimedia Commons, Rwandanski predsjednik Juvénal Habyarimana i nizozemski premijer Dries van Agt nazdravljuju Haag (Nizozemska), 13. svibnja 1980. godine.

Nova Hutu vlada

1973.

Dana 5. srpnja 1973., predsjednik Kayibanda svrgnut je u vojnom udaru koji je predvodio bivši ministar obrane Juvenal Habyarimana, koji je postao novi predsjednik. Totalitarna jednopartijska država u kojoj nije bilo dopušteno političko djelovanje uspostavljena je pod vlašću MRND-a (National Revolutionary Movement for Development/Nacionalni revolucionarni pokret za razvoj). Uvedena je stroga etnička kvota u zapošljavanju u javnoj upravi.

Izvor fotografije: أخْفِيَ اللَّهَ na Unsplash-u

Osnivanje RPF-a

1987.

U prosincu 1987. godine, u Ugandi je osnovan Ruandski patriotski front (Front Patriotique Rwandais) od strane uglavnom izbjeglih Tutsija, kao politički i vojni pokret s ciljem povratka izbjeglica i preuzimanja vlasti u Ruandi.

Izvor fotografije: Khalifan rw na Wikimedia Commons, Statua vojnika Ruandske patriotske vojske (RPA) tijekom zaustavljanja genocida nad Tutsijima u Ruandi 1994. godine.

Napadi RPF-a

1990.

Snage RPF-a pod vodstvom Tutsija počele su napade iz Ugande i započeo je građanski rat u Ruandi. Hutu vlada počela je smatrati sve Tutsije u zemlji suradnicima RPF-a. Primirje je dogovoren 1991. godine, a pregovori između RPF-a i predsjednika Habyarimane započeli su 1992. godine.

la Tribune

METEOROLOGIE

LES PENTES DU PIC DES
MONTAGNES VERTES CONCURENT
AUX FRAIS DE LA DEMANDE EN
ÉTAIS UN AVANTAGE DÉMARQUEUR
PAGE 3

PAQUES

Izvor fotografije: Mr Cup / Fabien Barral na Unsplash-u

Kangura novine

1990.

Kangura je bila ekstremistička propagandna novina koja je širila poruke mržnje protiv Tutsi populacije i umjerenih Hutua. U prosincu 1990. godine objavili su široko rasprostranjene "Deset zapovijedi Hutua". Uključivale su "pravila" poput povjeravanja svih odlučujućih pozicija samo Hutuima, pokazivanja nimalo milosti prema Tutsima, zabrane braka s Tutsi ženama (koje su smatrane da rade za Tutsi grupu) i pozivanja na jedinstvo i solidarnost Hutua protiv Tutsa.

Izvor fotografije: Rishi na Unsplash-u

Interahamwe

1990.

Vojska predvođena Hutuima u Ruandi počinje regrutirati i trenirati Hutu paravojske. Interahamwe ("oni koji napadaju zajedno"), formirani kao omladinska krila MRND-a, bili su prva od tih grupa. Oni su bili zagovornici ideologije Hutu Power.

Izvor fotografije: Jacob Hodgson na Unsplash-u

RTLM

1993.

Radio Télévision Libres des Milles Collines (RTLM) je započeo emitiranje kao radio stanica za mlade. Njihov program je bio obilježen snažnom anti-Tutsi propagandom, uključujući političke slogane pretvorene u pjesme i pozive na mobilizaciju mlađih u pokrete mlađih koji slijede Hutu Power ideologiju. Tijekom genocida u Ruandi, radio bi emitirao popise imena i adresa Tutsija koji su trebali biti ubijeni, kao i poruke za "istrebljenje kukaca", koristeći dehumanizirajući izraz za Tutsije.

Izvor fotografije: Cytonn Photography na Unsplash-u

Sporazumi u Arushi

1993.

Sporazumi u Arushi su niz mirovnih dogovora potpisanih u Arushi (Tanzanija) između vlade Ruande i Ruandskog patriotskog fronta (RPF) koji su okončali rat koji se odvijao u Ruandi tijekom 1990-ih godina. Sporazumi su uspostavili osnovu za uvođenje nove vlade u prijelaznom razdoblju s dijeljenjem vlasti i jedinstvenom vojskom, kao i povratak izbjeglih stanovnika Ruande. Hutu ekstremisti snažno su se protivili ovim planovima.

Izvor fotografije: Sam Mann na Unsplash-u

UN osniva mirovnu snagu

1993.

Kako bi nadzirali provedbu Sporazuma u Arushi, Vijeće sigurnosti UN-a osnovalo je Misiju UN-a za pomoć Ruandi (UNAMIR) 5. listopada 1993. godine, pod zapovjedništvom generala Romea Dallairea. Oko 2500 vojnih osoba UN-a raspoređeno je u Kigaliju, glavnom gradu Ruande.

Izvor fotografije: Leslie Cross na Unsplash-u

Pad aviona

1994.

6. travnja 1994. avion kojim su putovali Juvénal Habyarimana, predsjednik Ruande i Cyprien Ntaryamira, predsjednik Burundija oboren je raketom dok se približavao aerodromu u Kigaliju. Iako nikada nije otkriveno tko je odgovoran za napad, vlada Ruande optužila je RPF (Ruandski patriotski front). Oružane snage Ruande i Hutu paravojska uskoro su postavile blokade na cestama u Kigaliju i počele provjeravati osobne iskaznice, te su počeli ubijati Tutsije i umjerene Hutue.

Izvor fotografije: Adedotun Adegborioye na Unsplash-u

Ubojstvo Agathe Uwilingiyimana

1994.

Premijerka Agathe Uwilingiyimana trebala je preuzeti predsjedničku funkciju nakon atentata na predsjednika Habyarimanu. Trebala je održati govor na državnom radiju Radio Rwanda s pozivom na mir. Premijerka je zajedno sa suprugom i deset belgijskih mirovnjaka UN-a ubijena ujutro 7. travnja 1994. Ubijanja i nasilje počeli su se iznenađujućom brzinom širiti iz glavnog grada Kigalija diljem Ruande, a taj datum označava početak genocida u Ruandi.

Izvor fotografije: Eric Masur na Unsplash-u

UN smanjuje mirovne snage

1994.

Nakon ubojstva 10 belgijskih mirovnjaka koji su bili zaduženi za zaštitu premijerke Agathe Uwilingiyimana, Belgija je povukla preostali dio svojih snaga iz UNAMIR-a. Kada su i druge zemlje zatražile povlačenje svojih vojnika, snage UNAMIR-a smanjene su na 270 vojnih osoba 21. travnja 1994.

Izvor fotografije: Soroush Alavi na Unsplash-u

Genocid u Ruandi

1994.

Tijekom razdoblja od 100 dana između travnja i srpnja 1994. godine, ekstremistički Hutui ubili su između 800.000 do 1.000.000 Tutsija i umjerenih Hutua. Tijekom tri mjeseca genocida, procjenjuje se da je između 100.000 do 250.000 žena silovano te su mnoge od njih zaražene HIV-om/AIDS-om. Među počiniteljima su bili vojnici, političari, pripadnici Interahamwe milicije, kao i obični građani.

Izvor fotografije: Clay Banks na Unsplash-u

RPF preuzima kontrolu nad Ruandom

1994.

Početkom srpnja, RPF (Ruandski patriotski front) pod vodstvom Paula Kagamea preuzeo je kontrolu nad glavnim gradom Kigalijem. Hutu vlada pobjegla je u Zair, a za njima je otišlo oko 2 milijuna Hutu izbjeglica. 18. srpnja, RPF je kontrolirao cijelu Ruandu, osim humanitarne zone pod kontrolom Operacije Turquoise (sigurna zona na jugozapadu Ruande koju je Vijeće sigurnosti UN-a uspostavilo 22. lipnja 1994. godine i koju je vodila Francuska). RPF je jednostrano proglašio primirje, a 19. srpnja formirana je Vlada nacionalnog jedinstva, čime je okončan užasan genocid u Ruandi.

Signature

Financial Controller (for Capital Items) With this signature

you agree to pay for the purchase.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

you may return item - for any reason that does not affect the value

of the item.

Izvor fotografije: Cytonn Photography na Unsplash-u

Osnivanje ICTR-a

1994.

Međunarodni kazneni sud za Ruandu (ICTR) osnovan je od strane Vijeća sigurnosti UN-a 1994. godine i otvorio je svoje urede u Arushi (Tanzanija) 1995. godine. Optuženo je 93 osobe, od kojih je 62 osuđeno, uključujući visoke vojne i vladine dužnosnike, političare, poslovne ljude, kao i vjerske vođe, pripadnike policije i medijske djelatnike. Bio je prvi međunarodni sud koji je donio presude za genocid i držao predstavnike medija odgovornima za emitiranje sadržaja koji su poticali javnost na počinjenje genocida te prva institucija koja je priznala silovanje kao sredstvo počinjenja genocida. ICTR je izrekao svoju posljednju presudu 2012. godine i zatvoren je 2015.

Izvor fotografije: Tingey Injury Law Firm na Unsplash-u

Nacionalna suđenja

1996.

Nacionalna suđenja za genocid u Ruandi započela su u prosincu 1996. godine. Dugo kašnjenje uzrokovano je činjenicom da je zemlja izgubila većinu svojih pravnih stručnjaka tijekom genocida, a većina prateće infrastrukture, poput sudova i zatvora, uništena je. Do 2000. godine, više od 100.000 osumnjičenika za genocid čekalo je suđenje. Do 2006. godine, oko 10.000 osumnjičenika za genocid bilo je suđeno.

UNITED NATIONS NATIONS UNIES

Izvor fotografije: Mathias Reding na Unsplash-u

Neovisna istraga UN-a

1999.

U svibnju 1999. godine, tadašnji glavni tajnik UN-a Kofi Annan pokrenuo je neovisnu istragu o djelovanju UN-a tijekom genocida u Ruandi 1994. godine. Izvješće o istrazi, koju je vodila komisija kojom je predsjedavao bivši švedski premijer Ingvar Carlsson, zaključilo je da "neuspjeh Ujedinjenih naroda u sprečavanju te naknadno zaustavljanju genocida, predstavlja neuspjeh cijelog UN-ovog sustava".

Izvor fotografije: Jonathan Velasquez na Unsplash-u

Georges Ruggiu

2000.

Belgijski državljanin Georges Ruggiu bio je novinar i radijski voditelj na radiju Radio Télévision Libres des Milles Collines (RTLM). Tijekom 1994. godine emitirao je pozive na nasilje protiv Tutsija, uključujući izjave da je revolucija iz 1959. godine nedovršena i pozive stanovništву da eliminira Tutsije. Priznao je krivnju za optužbe za poticanje na počinjenje genocida i zločine protiv čovječnosti (progon), te ga je ICTR 2000. godine osudio na 12 godina zatvora. Pušten je na slobodu 2009. godine.

Izvor fotografije: Marc St na Unsplash-u

Gacaca sudovi

2002.

U lipnju 2002. godine, vlada Ruande počela je provoditi sustav participativne pravde, poznat kao Gaćača sudovi (Gacaca), kako bi se riješio što veći broj slučajeva. Suci, od kojih mnogi nisu imali formalno pravno obrazovanje ili obuku, birani su unutar zajednice. Suci su saslušavali suđenja osumnjičenima za sudjelovanje u genocidu i optuženima za sve zločine osim planiranja genocida ili silovanja. Dana 4. svibnja 2012. godine, Gaćača sudovi su zatvoreni. Više od 12.000 suđenja obradilo je više od 1,9 milijuna slučajeva genocida diljem zemlje. Prema vradi Ruande, oko 65% od gotovo dva milijuna osoba kojima je bilo suđeno proglašeno je krivima.

Nation

Izvor fotografije: Ilyass SEDDOUG na Unsplash-u

UN-ov outreach program

2005.

Outreach program za informiranje o genocidu u Ruandi i Ujedinjenim narodima osnovan je od strane Opće skupštine UN-a 23. prosinca 2005. godine kao informativni i obrazovni outreach program za mobilizaciju civilnog društva za sjećanje na žrtve genocida u Ruandi i edukaciju kako bi se spriječili budući genocidi. Godine 2020. naziv programa je promijenjen u "Outreach program o genocidu nad Tutsijima 1994. godine u Ruandi i Ujedinjenim narodima".

Izvor fotografije: Foad Roshan na Unsplash-u

Simon Bikindi

2008.

Simon Bikindi bio je popularni pjevač i autor pjesama u Ruandi. Napisao je niz pjesama s porukama koje slave kraj Tutsi monarhije tijekom Hutu revolucije i prikazuju umjerene Hutue kao izdajnike. Optužen je za šest točaka genocida i zločina protiv čovječnosti pred ICTR-om (Međunarodnim kaznenim sudom za Ruandu) te je 2008. godine proglašen krivim i osuđen na 15 godina zatvora zbog izravnog i javnog poticanja na genocid. Dok je putovao kao dio konvoja Interahamwe, Simon Bikindi se nalazio u vozilu opremljenom javnim ozvučenjem koje je puštao njegove pjesme, a koristio je javni sustav ozvučenja da pozove Hutue da "istrijebe" Tutsije. U 2010. godini, Žalbeno vijeće potvrdilo je prvotnu presudu za ove postupke.

Izvor fotografije: Bernd Dittrich na Unsplash-u

UN IRMCT

2010.

U prosincu 2010., Vijeće sigurnosti UN-a osnovalo je Međunarodni mehanizam za kaznene sudove radi preuzimanja i završetka preostalih zadataka Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY) i Međunarodnog kaznenog suda za Ruandu (ICTR) po isteku njihovih mandata.

Izvor fotografije: Jean Claude Akarikumutima na Unsplash-u

Ruanda danas

2022.

Novi ustav Ruande navodi da svi stanovnici Ruande dijele jednaka prava. Donesen je niz zakona koji se bore protiv diskriminacije i polarizirajuće ideologije genocida. Proces pomirenja u Ruandi usredotočen je na obnovu ruandskog identiteta, kao i postizanje pravde, istine, mira i sigurnosti u zemlji. Glavna odgovornost za napore pomirenja u Ruandi leži na Nacionalnoj komisiji za jedinstvo i pomirenje, osnovanoj 1999. godine. Godine 2001., vlada Ruande predstavila je novu zastavu i nacionalnu himnu kao dio svojih nastojanja za promicanje nacionalnog jedinstva i pomirenja nakon genocida iz 1994. godine. Nova nacionalna himna se odnosi na sve Ruandance kao jedan narod: etnička pripadnost više se ne prati u nacionalnom popisu, a rasprava o etničkim identitetima postala je nezakonita.